

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Assessing adults with intellectual disabilities: A service providers' guide

J. Hogg & A. Langa (red.), (2005)
Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
264 pagina's
ISBN 978 14 051 0220 9

De neuropsychologische diagnostiek bij mensen met algehele verstandelijke beperkingen is altijd sterk onderbelicht gebleven. Lange tijd ging men er ten onrechte van uit dat door de algehele beperkingen van deze patiënten het onmogelijk of zinloos was om specifieke cognitieve beperkingen en vaardigheden te onderzoeken en hierover een gedifferentieerd profiel op te stellen. Ook werd algemeen verondersteld dat door de globale intellectuele tekorten de behandelmogelijkheden erg gering waren. Daarmee verviel ook de noodzaak voor uitgebreide neuropsychologische diagnostiek.

Hogg en Langa beargumenteren dat maatschappelijke veranderingen de zorg voor mensen met verstandelijke beperkingen de laatste twintig jaar sterk hebben verbeterd. Deze geheel vernieuwde behandelfilosofie heeft ertoe geleid dat de grote behandelinstututen zijn verdwenen en de nadruk is gelegd op kleinere zorgeenheden die geïntegreerd worden in de sociale omgeving. Dergelijke drastische conceptuele veranderingen hebben tot gevolg dat het instrumentarium dat bij de indicatiestelling en het diagnostische onderzoek wordt gebruikt, ook aan de huidige eisen zal moeten voldoen. De individuele patiënt staat meer centraal dan voorheen en de diagnostiek zal dan ook gericht moeten worden op zijn of haar individuele vraag en behandeling. Het zijn vooral deze maatschappelijke veranderingen geweest die een herziening van het in 1987 verschenen boek van Hogg en Raynes zinvol maakten.

In deze geheel herziene versie staan twee vragen centraal. Op de eerste plaats wordt in een aantal hoofdstukken ingegaan op de vraag of een systematisch, persoonsgericht diagnostisch proces een bijdrage kan leveren aan een holistische zorg, en effect kan hebben op de kwaliteit van leven van de patiënt. Om deze vraag te beantwoorden wordt in een drietal hoofdstukken ingegaan op het concept van kwaliteit van leven bij mensen met een verstandelijke handicap, op de vraag hoe deze populatie op een zinvolle wijze aan het werk kan komen en

blijven, en hoe een gevoel van welbevinden bij mensen met een ernstige mentale handicap kan worden verhoogd.

Op de tweede plaats gaat het boek in op de vraag of er een indicatie is voor specialistische diagnostiek naar omstandigheden of gedragsproblemen die het leiden van een zelfstandig leven in de weg staan. De redactie identificeerde vijf gebieden waarbij specialistische diagnostiek wenselijk kan zijn, waaronder psychische en gedragsproblemen en dementie bij mensen met een verstandelijke handicap.

Het is niet altijd duidelijk hoe deze twee inhoudelijke belangrijke vragen in de verschillende hoofdstukken terugkomen. Zo is van de hoofdstukken die in deel 1 en 2 aan de orde komen, niet direct duidelijk op welke van de twee inhoudelijke vragen zij ingaan. In deel 1 worden conceptuele onderwerpen behandeld. In deel 2 praktische strategieën en onderzoeksinstrumenten. Ondanks deze opdeling worden de verschillende hoofdstukken in deel 1 en 2 wel aan elkaar gekoppeld. Zo worden in hoofdstuk 1 de conceptuele aspecten van de diagnostiek naar de kwaliteit van leven behandeld en in hoofdstuk 9

de instrumenten die gebruikt kunnen worden bij het onderzoek naar kwaliteit van leven. Het idee om zowel de conceptuele aspecten van

een onderwerp als de praktische uitwerking en het instrumentarium te behandelen sprak me wel aan. Dat deze hoofdstukken, die meer dan 100 pagina's van elkaar verwijderd zijn, in feite op elkaar aansluiten was mij bij het lezen echter niet direct duidelijk. Het had me meer voor de hand liggend geleken dat de twee inhoudelijke vragen in aparte delen zouden zijn behandeld. De hoofdstukken over conceptuele aspecten zouden dan direct kunnen worden gevolgd door de hoofdstukken die het instrumentarium beschrijven.

Een interessante illustratie hiervan zijn de hoofdstukken 3 en 11 uit het boek. Deze zijn door Carla Vlaskamp van de Rijksuniversiteit van Groningen geschreven en zij is daarmee de enige niet-Engelstalige auteur. Zij gaat specifiek in op de kenmerken van mensen met zeer ernstige intellectuele en meervoudige handicaps en bepleit een meer geïntegreerde, interdisciplinaire onderzoeksbenadering. Hoe groter de beperkingen, des te meer diagnostiek en kwalitatieve beoordeling nodig zal zijn door alle betrokken zorgverleners. Vlaskamp stelt dat als men steeds minder gebruik kan maken van kwan-

Specifiek neuropsychologisch onderzoek bij verstandelijk gehandicapten wel nuttig

titatieve onderzoeksinstrumenten, de kwaliteit van de diagnostiek in toenemende mate zal afhangen van de professionele samenwerking tussen de betrokken disciplines.

Ofschoon in het boek de nadruk ligt op de diagnostiek van kwaliteit van leven, welbevinden en gedragsproblemen, wordt in de hoofdstukken 7 en 15 over het onderzoek naar dementie bij mensen met verstandelijke beperkingen specifiek aandacht besteed aan neuropsychologische diagnostiek. De auteurs stellen voor dat juist bij deze populatie een proactieve diagnostiek wenselijk is, waarbij patiënten tijdig op mogelijke deterioratie worden onderzocht. Zij beschouwen het gebruik van neuropsychologisch testmateriaal hierbij als een onmisbaar onderdeel. De auteurs concluderen bij de samenstelling van het testonderzoek uit te gaan van een klein aantal tests met een beginniveau dat laag genoeg is voor de doelgroep, en niet te kiezen voor een brede batterij met een groot risico op bodemeffecten.

Ondanks de niet altijd duidelijke structuur van het boek, is het goed geschreven en staat een specifieke patiëntenpopulatie centraal waarover relatief weinig wordt gepubliceerd. Voor collega's die in deze sector werkzaam zijn zal het dan ook een zinnvolle aanvulling zijn op de beschikbare literatuur.

Marc Hendriks

Handbook of normative data for neuropsychological assessment

Maura Mitrushina, Kyle B. Boone, Jill Razani & Louis F. D'Elia (2005)

New York: Oxford University Press

1029 pagina's.

ISBN 978 01 951 6930 0

De eerste uitgave van het *Handbook of normative data for neuropsychological assessment* dateert uit 1999. In de inleiding van de tweede, geheel herziene en bijgewerkte editie blikken de auteurs terug op de situatie in de Verenigde Staten in de jaren vóór 1990 om de beweegredenen te vinden voor het schrijven van de eerste uitgave. Er waren weinig normen beschikbaar en van de beschikbare normen was vaak de herkomst onbekend. Dat was indertijd voor hen de prikkel om systematisch normeringsstudies te inventariseren. Inmiddels blijft het vakgebied van de klinische neuropsychologie groeien en zijn er de afgelopen jaren vele nieuwe normeringsstudies gepubliceerd, zeker in de Verenigde Staten. Vandaar de noodzaak tot een grondige update. Deze tweede uitgave heeft dan ook tweemaal zoveel pagina's en weegt meer dan een moderne notebook. Een echt naslagwerk dus.

Het boek bevat 25 hoofdstukken, onderverdeeld in zeven secties. De eerste sectie bevat achtergrondinformatie, gevolgd door zes secties met testgegevens. Deze secties beschrijven 22 tests verdeeld over de domeinen: attentie en concentratie (visueel en auditief), taal, perceptuele organisatie (visuospatieel en tactiel), verbaal en visueel leren en geheugen, motoriek, conceptformatie en redeneren. Het boek besluit met een grote serie appendices (400 pagina's) met normgegevens.

In de eerste sectie wordt relevante achtergrondinformatie gegeven. Er wordt aandacht besteed aan de neuropsychologie als klinische discipline en de verhouding met aanpalende disciplines en diagnostische technieken. Deze sectie bevat veel basale informatie over de werkwijze van de klinisch neuropsycholoog, zoals de testomgeving, het belang van gestandaardiseerde testafname en het gebruik van normen. Ook worden beknopt statistische en psychometrische onderwerpen besproken die van belang zijn binnen de klinische neuropsychologie. De auteurs streven hier geen volledigheid na, en verwijzen (terecht) naar andere handboeken. Toch is dit gedeelte, met name op het gebied van de psychometrie, waarschijnlijk voor veel collega's een overzichtelijke en helder geschre-